

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu **P.**, so sídlom v I., IČO: X., v dovolacom konaní zastúpeného Advokátskou kanceláriou S. s.r.o. so sídlom v N., za ktorú koná konateľ JUDr. J. S., proti žalovanej: **R.**, so sídlom v N., **o určenie vlastníctva k nehnuteľnostiam**, vedenej na Okresnom súde Nitra, pod sp.zn. 18 C 206/2007, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Nitre z 21. októbra 2009 sp.zn. 5 Co 184/2009, takto

r o z h o d o l :

Rozsudok Krajského súdu v Nitre z 21. októbra 2009 sp. zn. 5 Co 184/2009 **z r u š u j e** a vec mu vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Nitra rozsudkom z 21. mája 2009 č.k. 18 C 206/2007-95 určil, že žalobca je vlastníkom nehnuteľností v kat. úz. I. parc. č. X. orná pôda o výmere 20 000 m², parc. č. X. orná pôda o výmere 15 562 m², parc. č. X. ostatná plocha o výmere 4808 m², parc. č. X. ostatná plocha o výmere 876 m², parc. č. X. orná pôda o výmere 9639 m², parc. č. X. orná pôda o výmere 17 100 m², parc. č. X. orná pôda o výmere 10 000 m², parc. č. X. orná pôda o výmere 7226 m², parc. č. X. orná pôda o výmere 4779 m², parc. č. X. orná pôda o výmere X. m², parc. č. X. orná pôda o výmere 18 660 m², parc. č. X. orná pôda o výmere 8812 m², parc. č. X. zast. plocha o výmere 224 m², parc. č. X. zastav. plocha o výmere 602 m², parc. č. X. orná pôda o výmere 9 m², parc. č. X. záhrada o výmere 54 m², parc. č. X. zast. plocha o výmere 8 m², a parc. č. X. o výmere 443 m², v celosti tak, ako sú tieto vyznačené na geometrických plánoch Ing. Ľ. Š. č. X. zo dňa 3.5.2006, overených Správou katastra Nitra pod č. X., č. X. zo dňa 7.5.2006 overených Správou katastra Nitra pod č. X., č. X. zo dňa 15.5.2006 overených Správou katastra Nitra pod č. X. a č. X. zo dňa 29.9.2006, overených Správou katastra Nitra pod č. 1560/06, ktoré tvoria nedeliteľnú súčasť rozsudku. Žalobcovi priznal náhradu trov „konania vo výške 100%.“ V odôvodnení rozhodnutia uviedol, že žalobca preukázal naliehavý právny záujem na požadovanom určení, keďže medzi zápisom v

katastri nehnuteľností (zápis svedčí v prospech žalovanej) a skutočným stavom užívania nehnuteľností (nehnuteľnosti užíva žalobca), je nesúladi. Podľa výpisu z obchodného registra je zrejmé, že žalobca sa stal právnym nástupcom bývalého J.I. – G.. Žalobca označený v žalobe je preto aktívne vecne legitimovaný na podanie žaloby. Pri posúdení veci samej vychádzal zo zistenia, že bývalý Okresný národný výbor (ONV) v Nitre vydal po vykonanom prídelovom konaní podľa zákona č. 142/1947 Sb. o revízii prvej pozemkovej reformy (ďalej len zák. č. 142/1947 Sb.) dňa 21. marca 1957 prídelovú listinu. Uviedol, že takáto listina je aj dokladom o vlastníctve prídelcov k prideleným nehnuteľnostiam a je v zásade vkladu schopnou listinou pre zápis nadobudnutého vlastníctva do katastra nehnuteľností. Keďže táto prídelová listina spĺňa všetky zákonom požadované náležitosti (označenie vlastníka, parcelné číslo, výmeru, odtlačok pečiatky orgánu, ktorý prídelovú listinu vydal i podpis), dospel k záveru, že žalobca sa na jej základe stal vlastníkom nehnuteľností. Zároveň považoval za preukázané, že žalobca predmetné nehnuteľnosti užíval od roku 1957 a počas tejto doby nebol v užívaní nehnuteľností nikým rušený. Naopak, žalovaná nehnuteľnosti neužívala, fyzicky, ani právne, nikdy na nich nehospodárila, a to aj napriek tomu, že v roku 2002 bola uzatvorená nájomná zmluva. Pre nadobudnutie vlastníctva vydržaním nespĺnila zákonom stanovenú podmienku a to uplynutie zákonom stanovenej doby (21. decembra 2007 žalobca podal žalobu o určenie vlastníckeho práva). Vlastníctvo k predmetným nehnuteľnostiam preto v prospech žalovanej nesvedčí. Právne posúdil vec podľa § 1 ods. 1, § 13 ods. 3, 4 nar. SNR č. 104/1946 Sb. n. SNR, § 6 ods. 1 písm. p/ zák. č. 229/1991 Zb., § 3 ods. 1 písm. o/ zák. č. 503/2003 Z.z. a § 126 ods. 1 a § 134 ods. 1 Občianskeho zákonníka (ďalej len OZ). O náhrade trov konania súd rozhodol podľa § 151 ods. 7 O.s.p. s tým, že o nich rozhodne po právoplatnosti rozhodnutia samostatným uznesením.

Krajský súd v Nitre rozsudkom z 21. októbra 2009 sp. zn. 5 Co 184/2009 na odvolanie žalovanej rozsudok okresného súdu zmenil tak, že žalobný návrh zamietol a rozhodol o trovách konania. V odôvodnení rozhodnutia uviedol, že súd prvého stupňa vec nesprávne právne posúdil, keď na ňu aplikoval nar. SNR č. 104/1946 Sb. n. SNR Povereníctva pôdohospodárstva a pozemkovej reformy a nie zákon č. 142/1947 Sb. o revízii prvej pozemkovej reformy, podľa ktorého bola prídelová listina z 21. marca 1957 vydaná. V tejto prídelovej listine bol ako prídelca označený „Čsl. štát v správe pôdohospodárskeho odboru rady ONV v Nitre a v úžitku Jednotného roľníckeho družstva I. – G.“. Z uvedeného označenia prídelcu, na rozdiel od súdu prvého stupňa vyvodil, že predmetné nehnuteľnosti boli prevedené do vlastníctva Československého štátu a nie do vlastníctva J.I.. V prospech

uvedeného svedčí aj zápis v pozemkovoknižnej vložke č. X., v ktorej bolo dňa 14. septembra 1950 poznamenané započatie vyvlastňovacieho konania pre „Čsl. štát, KNV techn. ref. vodohosp. odd. v Nitre“. Dospel preto k záveru, že žalobca nie je aktívne legitimovaný na podanie takejto žaloby. Pokiaľ žalobca odôvodňoval nadobudnutie vlastníckeho práva k predmetným nehnuteľnostiam vydržaním uviedol, že i keby žalobca (jeho právny predchodca) vstúpil do držby na základe konečného pridelového plánu z revízneho majetku z roku 1949 v kat. úz. I. – G. z 21. decembra 1957 (č. l. 130), kde je pod č. 54 uvedený ako prídelca J. – G., nebolo by možné jeho návrhu vyhovieť. Jeho dobromyseľnosti pri vstupe do držby totiž nesvedčí prídelová listina, v ktorej je označený ako užívateľ predmetných nehnuteľností a nie ako ich vlastník. Poukázal tiež na to, že žalobca v roku 1995 súhlasil s obnovením vlastníckeho práva žalovanej v zmysle zákona č. 282/1993 Z.z., a neskôr, v roku 2002 podpísal so žalovanou ako vlastníkom nájomnú zmluvu a jej vlastnícke právo rešpektoval. Podľa názoru odvolacieho súdu titulom nadobudnutia vlastníckeho práva žalovanej je dohoda o vydaní nehnuteľností uzatvorená medzi Slovenským pozemkovým fondom Bratislava a žalovanou podľa § 5 zákona č. 282/1993 Z.z. I keby žalovaná nenadobudla predmetné nehnuteľnosti do svojho vlastníctva týmto právnym úkonom, bol toho názoru, že by sa stala ich vlastníkom na základe vydržania, lebo od roku 1995, kedy sa ich držby ujala v súlade s dohodou o vydaní nehnuteľností, ich má v dobromyseľnej držbe. Splnila by teda podmienky pre nadobudnutie vlastníckeho práva k predmetným nehnuteľnostiam aj titulom vydržania v zmysle § 134 ods. 1 OZ. Rozsudok súdu prvého stupňa preto podľa § 220 O.s.p. zmenil po zopakovaní dokazovania tak, že žalobu zamietol. Rozhodnutie o náhrade trov konania odôvodnil s poukazom na ustanovenie § 142 ods. 1 O.s.p. v spojení s § 224 ods. 1 O.s.p.

Proti tomuto rozsudku krajského súdu podal včas dovolanie žalobca. Žiadal rozsudok krajského súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie a priznať mu náhradu trov dovolacieho konania. Uviedol, že napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu je založené na nesprávnom právnom posúdení veci. Nesúhlasil s jeho právnym názorom, podľa ktorého predmetné nehnuteľnosti neboli prídelovou listinou pridelené žalobcovi. Uviedol, že k dispozícii mal nielen prídelovú listinu, ale aj konečný prídelový plán, v ktorom bol označený ako vlastník predmetných nehnuteľností. Navyše, zákon č. 142/1947 Sb. neumožňoval v § 8 ods. 1 písm. a/ až f/ pridelovať poľnohospodársku pôdu československému štátu s výnimkou pôdy, ktorá bola zadržaná štátom pre účely všeobecne prospešné (§ 10 záborového zákona). Z vykonaného dokazovania, ako aj z priložených

dokladov je zrejmé, že o takúto pôdu sa nejednalo. Z uvedeného je teda zrejmé, že zo strany bývalého ONV v Nitre išlo o omyl a že účelom prídeltu malo byť predmetné nehnuteľnosti prideliť v prospech poľnohospodárskeho družstva ako vlastníka. Prídellovú listinu treba preto považovať za vydanú v rozpore s § 8 zákona č. 142/1947 Sb. a teda za neplatnú (rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp. zn. 4 Cdo 123/2003). Nesúhlasil ani s právnym názorom odvolacieho súdu, že vzhľadom na znenie prídellovej listiny nemohol byť dobromyseľný a teda, že predmetné nehnuteľnosti nenadobudol do vlastníctva ani vydržaním. Uviedol, že dobrú vieru opieral aj o konečný prídellový plán a najmä o tú skutočnosť, že od 21. marca 1957 až do roku 1995 nikto túto jeho dobrú vieru nerušil. Za nesprávny, zákonu nezodpovedajúci považoval aj právny názor odvolacieho súdu, že žalovaná nadobudla predmetné nehnuteľnosti do vlastníctva v roku 1995 dohodou o vydaní veci a za ničím nepodložený považoval tiež jeho záver, že žalovaná sa stala vlastníkom predmetných nehnuteľností na základe vydržania.

Žalovaná sa k dovolaniu žalobcu nevyjadrila.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods.1 O.s.p.), po zistení, že dovolanie podal účastník konania proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom (§ 238 ods. 1 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania preskúmal napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu v rozsahu podľa § 242 ods. 1 O.s.p. a dospel k záveru, že rozsudok odvolacieho súdu treba zrušiť.

V zmysle § 241 ods. 2 O.s.p. môže byť dovolanie podané iba z dôvodov, že a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237 O.s.p., b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci.

Vzhľadom na § 242 ods. 1 druhá veta O.s.p. dovolací súd skúmal, či v konaní nedošlo k vadám konania vymenovaným v § 237 O.s.p. Procesné vady tejto povahy neboli v dovolaní namietané a v dovolacom konaní ani nevyšli najavo.

V zmysle § 242 ods. 1 O.s.p. dovolací súd ďalej skúmal, či v konaní nedošlo k inej vade konania majúcej za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.). Na výskyt procesnej vady tejto povahy je dovolací súd povinný prihliadnuť bez

ohľadu na to, či na ňu dovolateľ poukázal alebo nie. Dovolací súd dospel k záveru, že v odvolacom konaní k takejto vade došlo.

O procesnú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p. ide medziiným aj vtedy, keď súd v procese dokazovania určitý dôkaz síce hodnotí, vyvodzuje z neho skutkový záver, avšak dokazovanie nevykoná spôsobom, ktorý predpisuje zákon.

Dokazovanie vykonáva súd na pojednávaní (§ 122 ods. 1 O.s.p.). Dôkaz listinou sa vykoná tak, že predseda senátu alebo samosudca na pojednávaní listinu alebo jej časť prečíta alebo oznámi jej obsah; to neplatí, ak súd vo veci nenariaduje pojednávanie (§ 129 ods. 1 O.s.p.).

O tom, ako v tej – ktorej veci prebiehalo súdne konanie (vrátane dokazovania) na súdoch nižších stupňov, môže dovolací súd usudzovať len z obsahu spisu, osobitne zo zápisníc o súdnych pojednávaniach (vid' § 40 ods. 1 O.s.p. a § 122 ods. 1 O.s.p.).

V posudzovanej veci z odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu vyplýva, že odvolací súd dospel ku skutkovému záveru, že žalobca nebol pri vstupe do držby dobromyseľný, aj hodnotením listinného dôkazu, a to konečného prídelového plánu z revízneho majetku z roku 1949 v kat. úz. I. – G. z 21. decembra 1957 (č. l. 130), kde je pod č. 54 uvedený ako prídelca J. – G., predloženého žalobcom až v odvolacom konaní. Z obsahu zápisnice o pojednávaní z 21. októbra 2009 nevyplýva, že by odvolací súd dokazovanie touto listinou vykonal spôsobom, ktorý predpisuje ustanovenie § 129 ods. 1 O.s.p. Na tomto pojednávaní odvolací súd zopakoval síce viaceré listinné dôkazy ich prečítaním, resp. oznámením ich obsahu, avšak dôkaz vyššie uvedenou listinou opomenul vykonať. Navyše, z odôvodnenia jeho rozsudku nie je zrejmé, prečo tento žalobcom predložený dôkaz nevykonal, čo je v rozpore s ustanovením § 157 ods. 2 O.s.p. Z rozhodnutia odvolacieho súdu nie je teda možné zistiť, či tak urobil z dôvodu, že ide o nový dôkaz, ktorý v odvolacom konaní nemožno uplatniť (§ 205a O.s.p.) alebo o dôkaz, ktorý nie je spôsobilý dokázať tvrdenú skutočnosť alebo z iných dôvodov. V tejto súvislosti dovolací súd dáva do pozornosti odvolaciemu súdu, že v zmysle § 120 ods. 1 veta druhá O.s.p. (jeho primerané použitie v odvolacom konaní je možné) súd môže výnimočne vykonať aj iné dôkazy ako navrhujú účastníci. Podľa dovolacieho súdu v danom prípade sa pre rozhodnutie vo veci samej javí byť nevyhnutné, mať k dispozícii, pokiaľ možno kompletný archívny materiál, týkajúci sa prídelu predmetných nehnuteľností, prípadne

týkajúci sa zahájenia vyvlastňovacieho pokračovania (Čd 2418/50), ktoré dokumenty je možné získať zo Štátneho okresného archívu v Nitre.

So zreteľom na vyššie uvedené dovolací súd konštatuje, že odvolací súd ku skutkovému zisteniu, podľa ktorého žalobca nebol pri vstupe do držby dobromyseľný a na ktorom založil právne posúdenie veci, nedospel v súlade s § 122 ods. 1, § 129 ods. 1 O.s.p. a 157 ods. 2 O.s.p. v spojení s § 211 ods. 2 O.s.p. To opodstatňuje záver, že v konaní pred odvolacím súdom došlo k procesnej vade majúcej za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.).

Najvyšší súd Slovenskej republiky preto zmeňujúci rozsudok odvolacieho súdu (vrátane súvisiaceho výroku o náhrade trov konania) zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 243b ods. 3 O.s.p.).

S prihliadnutím na dôvody, ktoré viedli k zrušeniu rozhodnutia odvolacieho súdu, dovolací súd pre ďalšie konanie iba poznamenáva, že predpokladom pre pridelenie pozemkového majetku podľa zákona č. 142/1947 Sb. je skutočnosť, že tento majetok spadá pod možný prídel podľa tohto zákona (napr. majetok bol znovu získaný pre účely prídelu podľa tohto zákona - § 4) a že majetok je pridelený tomu subjektu, ktorého zákon výslovne za prídelcu určuje (§ 8 ods. 1 cit. zákona). Splnenie týchto skutočností, v rámci pridelenia majetku prídelovou listinou, ako rozhodnutia majúceho povahu správneho aktu vydaného správnym orgánom, treba považovať za úplne zásadné.

Správny akt vydaný v minulosti nie je možné preskúmať z hľadiska jeho platnosti alebo neplatnosti, jeho vecnej správnosti, ale je možné posúdiť iba jeho prípadnú nulitu (ničotnosť). Vo všeobecnosti treba za ničotné správne rozhodnutie považovať také, ktoré trpí tak závažnými vadami, čo do ich zápornej kvality, že nie je možné uplatniť prezumpciu správnosti takéhoto rozhodnutia.

V posudzovanej veci sa v pozemkovoknižnej vložke č.X. v časti A. Majetková podstata síce nachádza poznámka Zábor a v časti B. Vlastníctvo sa nachádza pod položkou 3 zápis došlý dňa 30. októbra 1924 č. 3444, že „na základe uznesenia Št. pozemkového úradu v Prahe pod č.j. 67297 poznamenáva sa, že nehnuteľnosti tu pod r.č. A. I 7-25 obsiahnuté sú zabrané štátom podľa zákona zo 16. apríla 1919 č. 215 Sb.“ a pod položkou 4 poznámka, že

Štátny pozemkový úrad zamýšľal prevziať tieto nehnuteľnosti podľa zákona zo 17. júla 1922 č. 220 Sb., ale pod položkou 5 došlou 12. mája 1926 č. 1746 sa nachádza zápis, podľa ktorého sa na základe rozhodnutia Štátneho pozemkového úradu v Prahe zo 7. marca 1926 ohľadne všetkých nehnuteľností, okrem pol. 10 parc. č. X. pol. 13 parc. č. X. a pol. 23 parc. č. X., vymazuje v B. 3. a 4. poznámka o záboře a o zamýšľanom prevzatí s tým, že na ostatné nehnuteľnosti v platnosti ostáva. U pozemkov, ktoré neboli zo záboru týmto rozhodnutím prepustené, sa nenachádza v pozemkovoknižnej vložke zápis o ich prídele (vklade) novému vlastníkovi a ani zápis formou vkladu vlastníckeho práva pre štát (sama poznámka o záboře a o zamýšľanom prevzatí nehnuteľností nemá účinky prechodu vlastníctva na štát; k právnemu prevzatiu, t.j. k nadobudnutiu vlastníctva k zabranému majetku štátom podľa zák. č. 215/1919 Sb. dochádza až vkladom vlastníckeho práva pre štát na návrh pozemkového úradu - § 26 zák. č. 329/1920 Sb.). Ani zápis pod položkou 6 došlý 8. augusta 1948 č.d. 4564, že „podľa oznámenia Povereníctva pôdohospodárstva a pozemkovej reformy v Bratislave učeného na základe ustanovení zákona č. 147/47 Sb. v znení zák. č. 44/48 Sb. sa poznamenáva, že nehnuteľnosti na strane A Povereníctvo pôdohospodárstva zamýšľal prevziať a že tieto sú predmetom revízie podľa zák. č. 142/47 Sb. v znení zák. č. 44/48 Sb.“, nemá za následok prechod vlastníctva na štát a ani to, že by sa nehnuteľnosti zo záboru prepustené (vylúčené) stali opäť zabranými a mohli byť predmetom rozhodovania podľa zákona č. 142/1947 Sb. [revízia rozhodnutí, ktorými bola pôda zo záboru prepustená (vylúčená) sa vykonávala v zmysle § 4 zák. č. 142/1947 Sb. formou vydania rozhodnutia, ktorým sa pôvodné rozhodnutie buď zruší alebo potvrdí a len zrušením rozhodnutí uvedených v § 4 ods. 1 a 2 sa nehnuteľnosti zo záboru prepustené (vylúčené) stávajú opäť zabranými a mohli byť predmetom rozhodovania podľa tohto zákona]. Rovnako, ani zápis pod položkou 7 došlý 14. septembra 1950 č.d. 2418, podľa ktorého na parcely č. X, X, X. sa poznamenáva započatie vyvlastňovacieho konania pre Čsl. štát - KNV v Nitre nič nemení na povahe uvedených pozemkov z hľadiska ich možnej revízie. Dovolací súd (bez toho, aby akokoľvek prejudikoval rozhodnutie odvolacieho súdu v ďalšom konaní) na základe vyššie uvedeného konštatuje, že tieto zápisy v pozemkovoknižnej vložke č. X., ale ani iné doposiaľ vykonané dôkazy, nenasvedčujú tomu, že by pozemky, ktoré boli predmetom prídelu na základe prídelovej listiny z 21. marca 1957 (okrem parc. č. X. č. X. a č. X.) spadali pod možný prídel podľa zák. č. 142/1947 Sb. Okrem toho, v prídelovej listine bol ako prídelca označený Čsl. štát, t.j. subjekt, ktorý zákon v taxatívnom výpočte uvedenom v § 8 ods. 1 písm. a/ až f/, ako to správne uvádza aj dovolateľ, neurčuje. Za tohto stavu, sa podľa dovolacieho súdu, javí nevyhnutné posúdiť túto prídelovú listinu aj z hľadiska, či nejde o správne rozhodnutie trpiace

tak závažnými vadami, čo do ich zápornej kvality, že nie je možné uplatniť prezumpciu jeho správnosti. Navyše, z obsahu prídelovej listiny nie je možné zistiť, či bývalý ONV v Nitre tento správny akt doručoval, či ho doručoval aj J.I. – G., kedy sa tak stalo a teda, či uvedené rozhodnutie nadobudlo právoplatnosť. V súvislosti s možným nadobudnutím nehnuteľností žalobcom vydržaním, dovolací súd poznamenáva, že samotná ničotnosť správneho aktu nemôže svedčiť bez ďalšieho pre záver o neexistencii dobrej viery držiteľa, opierajúceho nadobudnutie práva o takýto správny akt. Omyl vyvolaný štátnym orgánom zásadne treba považovať za omyl ospravedlniteľný, lebo sa tu vychádza z dôvery občana (právnickej osoby) v štát a jeho orgány. Len za predpokladu preukázania, že držiteľ (účastník konania) musel mať o vade vedomosť, nemohla by táto vada zakladať dobrú vieru držiteľa (účastníka konania), že mu vec právom patrí. Aj tu platí, že dobrú vieru držiteľa je potrebné skúmať so zreteľom ku všetkým okolnostiam daného prípadu, včítane doby, kedy k omylu vyvolaného štátnym orgánom došlo.

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova o trovách pôvodného a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie: Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 30. novembra 2011

JUDr. Ladislav G ó r á s z, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia :
Bc. Patrícia Špacírová